Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 156. Vineri în 14 (26) Iuliu.

DREPTATEA

Apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — Numeri singuratici 5 cr. — Tacsa de inserțiuni: 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: Dr. George Candrea.

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 Telefon (linia de stat Viena, Budapesta Arad) Nr. 4.

Congresul naționalităților și presa.

Timișoara, 26 Iuliu n.

Am spus eri părerea noastră asupra congresului anunțat pe 10 August la Budapesta. În principiu aprobăm, dar' mai mult nu putem dice, și dacă nu putem, nu noi suntem de vină. Căci despre ce nu cunoaștem, nu putem vorbí. Ear' pregătirile ce s'au făcut, dacă s'au făcut, ni-s necunoscute.

Aceasta singură impregiurare încă ne-ar îndreptăți la multe observări. Ne impunem însĕ reservă, și tăcem', căci multe sunt cari nu se pot spune ori și când.

Cu toate acestea ne facem datorința de diariști cinstiți și objectivi, și vom sĕ ținem publicul cetitoriu în curent cu toate ce ating cestiunea congresului.

Vom arĕtá deci ținuta presei față cu plănuitul congres.

Din cele următoare se va vedè, că presa maghiară nu se declară asupra celei mai interesante cestiuni, anume asupra ținutei ce o va observá guvernul; dacă va permite, sau nu ținerea congresului?

Într'un stat de drept, cum se fălește și Ungaria a fí, cestiunea aceasta ar fí limpedită de sine. Între imprejurări normale ar fí lucru de sine înțeles, că un atare, și ori-ce congres, public și deschis, la vederea lumei, sĕ fie permis. Ei, dar' în Ungaria, și încă sub un guvern ca și cel actual, care desconsideră și cele mai elementare și mai firești drepturi cetățenești, la toate trebue sĕ fí pregătit.

Eată de ce ne pare foarte suspectă tăcerea adâncă a organelor guvernamentale. Ne mirăm, că tac chiar și organe mai objective și mai independente, ca »B. Hirlap«. Până acum numai »Magyarország«, organul fracțiunei Ugron, s'a declarat hotărît pentru oprirea congresului, ear' »Hazánk«, organul conservatorilor, (Szapáry etc.) e mai mult pentru permitere; asemenea ținută arată și organele aponyiste și cele catolice.

Dar' eată raportul nostru mai detaiat:

Presa română.

Trebue sĕ ne ocupăm și de presa română. Un semn trist al situației, că trebue sĕ facem și acest lucru.

„Gazeta Transilvaniei“ publică apelul numai în numĕrul de ieri, și încă cu următoarea întroducere:

Congresul naționalităților.

Sub acest titlu „Tribuna“ de adi surprinde publicul român cu următoriul apel:

Urmează apoi apelul, cum l'am publicat și noi alaltăieri, și atât; nici un comentar!

Pe noi ne surprinde acest mod de publicare. Dacă arangerii congresului nici atâta n'au făcut, ca o foaie românească sĕ aibă la timp apelul acela, măcar cu o di înainte de termin, apoi numai condamnă putem aceasta procedură. O astfeliu de patentare și luare în arĕndă a ori-ce afaceri, cari ori-cum, ne ating pe toți, nu poate serví de cât spre stricăciune înseși causei.

„*Tribuna*“, nici chiar ea, nu e prea încăldită. În nrul de ieri are un primarticol destul de rece. Reproducem din el următoriul pasagiu, care permite și publicului profan o privire în secretele pregătirilor și ale scopului:

„Lucrările, pe care congresul va avè sĕ le facă sunt de o mare seriositate. În mijlocul potopului, cu care se revarsă asupra-ne curentul de maghiarisare spriginit de guverne și de legislațiunea maghiară, se va audí glasul voinței noastre. a naționalităților, se vor audí ce și câte condiții ținem noi, că sunt necesare pentru susținerea vieții noastre naționale și pentru revenirea liniștei și păcii în sinul patriei noastre. În aceasta privință lucrările sunt binișor înaintate; congresul se va găsí în fața unui material discutat de representanții naționalităților în patru întruniri de importanță; acest material va serví ca temeiu pentru discuțiunea programului definitiv ce se va alcătuí.

„Pentru a duce la capĕt aceste lucrări, *bărbații de încredere ai partidului național* și, credem, chiar și alții, care *nu mai posed încrederea lui*, vor fi chemați sĕ iee parte la ele“.

O singură observare avem. Noi, fideli programului și partidului național, trebue sĕ protestăm contra procedurei, ca la lucrări, cari vreau sĕ fie ale partidului național, sĕ fie chiămați și oameni, „cari nu mai posed încrederea lui“ ...

Presa sêrbească.

Până acum o singură voce cunoaștem, pe cea a „Zastavei“.

„Zastava“, organul redactat de dl Dr. Gavrila Emil, nu publică apelul publicat în foile noastre, ci fără nici o subscriere, scrie din cuvênt în cuvênt următoarele:

„*Congres de naționalități.*“

„Duminecă în 9/21 Iuliu a. c. esmișii poporului slovac și român au convenit în Neoplanta (Novisad) cu sêrbii cari represintă conducerea oposiției naționale sêrbe (ipsissima verba) și au staverit unele principii comune de program asupra cărora esmișii partidelor naț. sêrbe-slov.-rom. se consultară în alte conveniri premerse în Viena, Budapesta și în alte locuri și s'au decis pentru un unic program, care se va propune spre acceptare comună congresului de naționalități“.

„S'a decis cu o cale, ca acest congres sĕ se țină în capitala Ungariei, în Budapesta.“

„Ca di a congresului este designată diua de 29 Iuliu, 10 August“.

„Așa dară a sosit oara în care se va dá vieață unirei în luptă contra năvălirei dușmănoase care s'a apucat (sufulcat), ca sĕ șteargă de pe fața pămĕntuiui pe toți câți nu sunt magiari, care pe toți ne insultă fără rușine, subsapă, răpindu-ne drepturile“.

„Suntem convinși, că această momentuoasă întoarcere (acest nou început) care ne va câștigă drepturi pe un timp mai îndelungat, va fi înbrățișată din partea sêrbilor și se vor lăsá de cele din trecut.“

„Cel ce nu va face asta, sĕ nu dică că e teafĕr, că e național, că este gata a luptá și a jertfí pentru binele comun sêrbesc“.

„Cel-ce va căutá altă espedientă, va causá desbinări și pedeci, nu va avè dreptul la ulterioara recunoaștere a tendințelor sale bune la amestecul luptei noastre politice, ba nu va avè dreptul de a reflectá de aci încolo la amestecul sĕu în vieața publică a poporului sêrb“.

„Dacă sêrbii, slovacii și românii nu sunt în stare a se ridicá peste neînțelegerile lor interne, și dacă ei nu vor avè tăria și puterea, ca sĕ facă sĕ amuțiască discordia din sinul lor, atunci ei (adecă acelea popoare. Trad.) nu sunt demne sĕ poarte numele de națiuni, și nu merită soarte mai bună, ci sĕ fie slugile altora pe vecie, și ca fiii lui Arpad sĕ-i priviască de creațiuni subordinate lor“.

„Estraordinară, rară oară a bătut; terminul este scurt foarte, însĕ momentuos; inima învăpăiată națională sêrbă va delătură toate greutățile mărunte și — la 29 Iuliu, 10 August — va dovedí, că sêrbul încă este viu, că e voinic, care nu va rĕmânè cu mânile crucișate la o parte atunci, când conducĕtorii lui pleacă la meetingul competent (ustavni megdan!)“ „Sêrbilor, nu întârdiați, gătiți-vĕ, căci ochii Europei civilisate petrec mișcarea noastră, ear' momentul decisiv (naperene) va fi în 29 Iuliu (10 August) în Budapesta!“

„Sĕ nu ne lăsăm!“

Presa maghiară.

Diarele maghiare nu dau multă atențiune congresului conchemat. Au înregistrat știrea, unele au reprodus și convocatorul, și atâta tot. Numai „Magyarország“ și „Hazánk“ s'au pronunțat în primi articoli. Părerea celei dintâiu am vĕdut'o ieri. Eată acum ce dice „Hazánk“:

„O proclamațiune aspră și nedreaptă este acest apel la naționalitățile din Ungaria; un apel, care provoacă la luptă grea contra națiunei maghiare. Dar' cuprinde în sine și un mare adevĕr, pentru că cine ar putè negá ceea ce dic subscriitorii proclamațiunei, când spun, că ar' fí ușor lucru a saná durerile naționalităților patriei comune, dacă spre acest scop s'ar căutá loial și sincer medicina.

Întrebarea acum e, că oare domnii cari convoacă congresul, caută ei într'adevĕr sincer această medicină? Acesta e punctum saliens ...“

În cele următooare vrea sĕ desfătuiască pe Români de alianța cu slavii, dicênd că ar fi periculoasă.

„Alianța naționalităților — continuă H—k — poate fí spre stricăciune națiunei maghiare, poate sĕ turbure pe un timp pacea internă a patriei (Par'că n'ar fi deja turburată destul. Red. „Drept.“) dar', har Domnului, *soartea* a dat în mâna națiunei maghiare mijloace cu cari își poate apĕrá interesele sale, și poate restabilí pacea turburată a patriei. Dar' cine va putè oprí pe Români de pe costișul, pe a cărui margine i-au pus cu inaugurarea alianței domnii Mangra? ...“

Așa mai departe H-k vrea sĕ ne arĕte că ce periculoasă și neromânească ar fi pentru noi Românii politica în alianță cu slavii. Sfîrșește apoi astfel:

„Politica maghiară n'a făcut maghiari pe Români (Nu, că n'a putut sĕ-i facă, dar' vrea sĕ-i facă. Redacțiunea „Dreptatea“) și nici nu-i va face nici când, (Apoi atunci de ce umblați tot după maghiarisare? Red. Drept.) dar' alianța cu slavii îi va face muscani mai curênd, ori mai târdiu. (N'ai grije! R. „Drept.“) Deák Ferencz ne-a învĕțat pre noi, maghiarii, *cu mai tare sĕ ne iubim patria, de cât ne urîm dușmanii.* Ne pare rĕu, că Românii ne uresc pre noi, dar' noi credem, că e o fatală greșeală a lor, dacă pe sine nu se iubesc mai tare, de cum ne uresc pe noi.“

Scurt, „H—k“ nu crede, că congresul ar trebuí oprit.

Foi guvernamentale, ca „Pester Lloyd“, „P. Napló“, „P. Hirlap“ nu se declară nici cu un cuvênt.

„*M. Hirlap*“ dice incidental:

„Congresul naționalităților în Budapesta! — bine și-au mai ales locul. Asta-i chiar, ca și când pionerii independenței maghiare s'ar duce în — Viena, ca sĕ-și facă propaganda principiilor sale.

„*Budapester Tagblatt*“: „Dacă apelul acesta va aflá resunet între naționalități, și congresul de fapt s'ar ținè în Budapesta, atunci cu tot dreptul trebue sĕ așteptăm cu încordare lucrările lui, cari aici de sigur nu vor întimpiná nici o rea-voință, dacă numai vor remânè între marginile legii.“

„*Fejérmegyei Napló*“ ia o mică notiță, în care dice și următoarele:

„Nu putem avè nimic în contra ținerei congresului, dar' ținem de foarte de dorit, că sfătuirile și eventualele hotăriri, ce se vor luá, nici la un cas sĕ nu treacă peste marginile legei.“

Însemnăm aici, că în fruntea numĕrului, care conține aceasta notiță „F. Napló“ publică un primarticol despre cestiunea naționalităților.

Noua temniță de stat din Vaț.

Vești triste, revoltătoare, vin de la Vaț. Dintr'o scrisoare, ce o publică „Tribuna“ se vede că tractamentul de care sunt împărtășiți întemnițații a devenit și mai aspru.

Acum timpul de visită chiar și pentru familiile celor intemnițați s'a redus la 2 oare pe di; una înainte, una după amiadi. Pentru alții visitarea e foarte mult îngreunată, ba aproape imposibilă. *Condamnații sunt obligați a corespondă numai în limba ungurească;* li-s'a redus timpul de plimbare la di la *2 oare, și și acela toți deodată într'o mică curte,* în care sunt câteva plantații, li-s'a interdis a luá masa în comun, ear' culmea tuturor miseriilor e *edificiul nou, în care au fost transportați de la 4 Iuliu a. c.*

Despre edificiul acesta eată ce i-se scrie „Tribunei“:

„Noul edificiu botezat *„állami fogház“* e zidit inmediat deasupra malului Dunării pe un teren pieziș și strîmt, încungiurat de ziduri uriașe. Ca motiv de orbire și înducere în eroare a visitatorilor, norocoși a vedè pe condamnați, curtea, de și mică, dar' la prima impresie presintă un aspect plăcut, asemenea se presintă și așa numita „sală de primire“, care tot ar mai fi, dacă ar fi mai spațioasă. Celulele lor însĕ sunt niște adevĕrate suterane, umede, de un miros greu și sufocant, ceea-ce se probează din esteriorul palid, apatia și neliniștea, zugrăvite în mod demn de compătimit pe fețele lor și apar și din mișcările și vorbele lor. Toate celulele sunt spre curte, în păretele din fund este câte un closet; ferestri în acest părete nu sunt, căci de o parte sunt grajdiurile din vecini, ear' de alta zace în complet pământ din causa terenului cufundat. Zidurile menite pentru locuințe, atât din causa vecinătății grajdiurilor, a closetelor și a apropierii Dunării, cât și din causa materialului compus din cărămizi nearse și a edificării forțate, — căci s'a început zidirea aceasta toamna și s'a continuat cu mare grabă și în timpul iernii, — sunt umede, care va produce efectele ei desastroase, încuibându-se în organismul condamnaților siliți a-'și trece vieața cu ea și în ea. Pentru a împedecá ivirea umedelii la suprafața zidului, înțeleapta comisiune de edificat a uns zidul cu păcură, ear' peste aceasta astă-primăvară a aplicat tencuială, pentru uscarea cărora în primăvară 2 luni de dile au încăldit odăile cu cărbuni de peatră. Din această procedură a urmat, că camerile de locuințe ale condamnaților constau nu din un șir uscat, ci din unul plin de umedeală, saturat cu miasme de gunoiu, păcură și cărbuni de peatră, pe cari la eshalează, cu cari se umplu micile celule și pe cari sunt forțați a le respirá sĕrmanii ocnași, căci nici în ocne nu poate fi mai rĕu.

Fie-care celulă e de 4 metri de lungă, 3 metri de lată și astfeliu construită, în cât fereastra și ușa sunt în părețele ce e spre un coridor, îngust spre curte, închis de toate părțile cu geamuri de sticle fixe. În chipul acesta aerisarea celulei e absolut imposibilă. Acest fapt a fost observat și de o comisiune însărcinată cu primirea localului, care a voit a ajutá aerisarea, făcênd o mică gaură botezată „ventilator“ în tavanul fie-cărei celule. Podul întregului edificiu însĕ e închis hermetice, ca nu cumva vr'un delincuent sĕ poată evadá, ear' poreclita ventilație devine o adevĕrată ironie. Intrĕ celule la un loc e aședat closetul în coridorul fără antișambră, și din acela conduce un canal primitiv dealungul coridorului și prin curte afară.

Numai cel-ce petrece cât de puțin întrĕ aceste ziduri poate înțelege și simțí infecțiunea, ce se produce în aceste spelunci. Și în aceasta infecțiune sunt forțați a petrece condamnații nostri dilnic 22 oare, căci, după-cum am amintit mai sus, numai 2 oare pe di au voie a se preumblá prin curte.

Nu se va mirá nimeni deci, dacă întrĕ astfeliu de împregiurări și numai câteva dile de petrecere în acest local se resimt în mod vĕdit de întemnițați prin indisposițiuni trupești și sufletești, prin dureri de cap, respirațiune grea și înfundată, lipsă de apetit, vomat, insomnie, etc. etc., cari toate apar întipărite și pe fața lor vestejită și bolnăvicioasă.“

Austro-Ungaria.

Era lui Bach și Valachii. Sub acest titlu publică „Budapesti Hirlap“ o foișoară subsemnată de *Ürmössy* Lajos. Din cele ce dl acesta a scris cu privire la noi; fiește-care s'a putut convinge, că dl Ürmössy de *toate cele* poate fi, numai filoromân nu. În acest articol al sĕu are un pasagiu unde vorbește despre Iancu.

Eată-l:

. . . Fiind vorbă despre Iancu, notez, că e o foarte mare greșeală de a timbrá pe acest bărbat de „bandit ucigaș“. Da, Axente și alte persoane conducĕtoare ale românilor ucideau în 48 și 49, acest bărbat însĕ așa-ceva n'a făcut. El a prins arma din principiu și nu cu scop de a jefuí, poporul sĕu însĕ nu puteá fi disciplinat numai cu principii, dar' îndată-ce a devenit domn peste situațiune, armata și-o înfrĕnase cu mână de fer. — Pe când *Bem* gustá plăcerile victoriilor reportate, Iancu păziá munții cu armata sa, nepermițĕnd nici un omor, cu toate că de multe-ori puteá sĕ trăznească de sus ca din sĕnin.

. . . Mai târdiu i-sa fost îmbiat un post corespundĕtoriu, *Iancu* însĕ a refusat. N'a voit sĕ serviască sub un guvern care atât de amar îl înșelase, pe el și pe poporul sĕu. Putem și trebue sĕ condamnăm principiile și părerile, însĕ cu titlul de bandit nu se poate timbrá la nici un cas“.

Astfeliu descrie dl *Ürmössy* Lajos pe Iancu; cu toate acestea aproabă procedura guvernului cu oprirea colectei pentru monumentul lui Iancu. În Ungaria nu e permis sĕ ridici monument unui om cinstit și de caracter — cum a fost Iancu.

Broșură politică-bisericească. Ca rĕspuns la insultele făcute de presa pseudo-liberală, a apărut în dilele acestea o broșură care merită oare-care atențiune. Ea poartă titlul: *Lupta religionară în Ungaria.* Lupta statului păgân în contra creștinismului. Articolul introductiv poartă titlul: Persecutarea creștinismului în Ungaria. Articolul acesta face o revistă asupra circumstărilor politice-bisericești și constatează, că curentul anticreștinesc în Ungaria s'a conceput și născut sub guvernul lui *Tisza* Kálmán. Se ocupă apoi cu mai multe ordinațiuni ministeriale și în fine demască prin documente veritabile mișeliile comise de guvern cu ocasiunea alegerei de la Neutra.

Goluchowsky la Monarchul. Se telegrafează din Viena, că ministrul de esterne contele *Goluchowsky* a călătorit la *Ischl,* unde are sĕ fie primit în audiență de monarchul. Majestatea Sa cu ocasiunea aceasta va comunică lui Goluchowski întrĕvorbirea sa cu cancelarul german principele *Hohenlohe.* În legătură cu aceasta foaia semi-oficioasă a principelui *Hohenlohe,* „*Hamb. Corr.*“ ne spune, că cu ocasiunea visitei ce cancelarul o făcuse Monarchului la Ischl, a venit vorba și *de actuala situațiune politică,* care pentru Austro-Ungaria în multe privințe e *incomoadă.*

Asta o credem și noi.

Străinătate.

Ucigașii lui Stambulov. (Berlin, 25 Iuliu.) Din Sofia se raportează lui *Kleines Journal,* că alaltă-eri după amiadi soldații esmiși pentru eruarea ucigașilor lui Stambulov au prins în cucuruziștele din apropierea satului Bojana un tiner cu numele *Ivanov,* care s'a dat de student din Vidin. La gât aveá o rană foarte sângeroasă, provenită din pușcătura de revolvêr a servitoriului lui Stambulov. Erá foarte slăbit de foame și de multa scurgere de sânge. E cam de 19—20 ani. Poliția ia ca sigur, că Ivanov e unul dintrĕ ucigași.

Judele instructor a înfățișat pe *Guncio* cu Ivanov. *Guncio a recunoscut în deținutul pe ucigașul rănit de dînsul la gât.* — Numele veritabil al deținutului e Atanasie *Stavrov.*

Partidul lui Stambulov. (Sofia, 25 Iuliu.) Partidul lui Stambulov va fi condus deocamdată de *Petcov,* dar' fiind-că acesta nu are nici receruta circumspecțiune și esperință și nici autoritatea pentru a putè sĕ țină strîns partidul, e probabil, că viitoriul șef de partid va fi *Grecov* ori de *Pormianov.* Nu este însĕ eschisă nici posibilitatea fusionărei cu partidul lui *Radoslavov,* de care și până acum s'a deosebit nu din divergențe principiale, ci personale, cari cu moartea lui Stambulov au dispărut. Posibil, că fusiunea nu se va face acum îndată, dar' e aproapre sigur, că va urmá nu preste mult, când apoi, dacă politica esterne de acum a Bulgariei va dá faliment, *Radoslavov e omul viitoriului.*

Deputațiunea bulgară. (Sofia, 25 Iuliu.) Deputațiunea de pereginagiu pe la Petersburg, se așteaptă sĕ sosiască aici pe Luni.

Schimbare de front. (Timișoara, 26 Iuliu.) Pre când slugarnica deputațiune e pe cale de a se re'ntoarce a casă re bene gesta, ear' pe mormêntul victimei celui mai mârșav atentat din Sofia încă nici nu s'a svêntat țerina, — presa rusească schimbă frontul și ia pe onorabilul *Ferdinand* în apĕrare. Astfeliu d. e. ponderoasa *Ruskij Vjestnic* aduce un articlu din condeiul unui fost diplomat, în care pledează pentru Coburgul, dicênd, că *Rusia poate fără hesitare sĕ'l recunoască de principe.* — Acordul acesta acum rĕsună prima-dată din Rusia.

Foișoara „Dreptății“.

Cartea durerii.

de

Emil Bougaud.

— Tradusă după originalul frances. —

(Continuare.)

Erá Vineri în 25 Decembre, adecă diua de Crăciun.

Dar' pe 27, adecă pe Duminecă eu aveam sĕ țin o cuvêntare solemnă în Chartres, pe care nu o puteam amâná. Ar fi trebuit așadară ca Vineri noaptea sĕ percurg o cale de două sute mile, sĕ ajung la patul copilei, sĕ rĕmân acolo numai o di, sĕ tac Sâmbătă noaptea earăși două sute mile spre a putè fi Duminecă în catedra bisericei din Chartres. Osteneala nu ar fi fost nimica, ceea-ce mĕ întristá erá, că numai o di puteam sĕ fiu lângă mica mea morboasă și mai cu seamă aceea, că atunci ar trebuí sĕ urgitez administrarea s. sacramente ale muribundilor, ca sĕ mĕ grăbesc acolo, unde nici când nu e iertat sĕ fie așa, și încă necesitatea atât de crudelă de a fi constrîns sĕ las pe copilă murind, expiránd avênd lipsă de mine. Eu eram sdrobit de atari cugete și cu toate strigătele dureroase ale mamei, eu totuși m'am decis a aștepta până Luni, atunci însĕ primiiu o depeșă telegrafică, care puse capĕt hesitării mele:

Vineri dimineața 25 Decembre.

„Gaëtana e în agonie, îndurați-vĕ și veniți iute.“

Am plecat îndată chiar în diua de Crăciun pe timpul vecerniei. Am trecut prin Paris și am rugat pe un preot, pe unul dintrĕ cei mai buni amici ai mei, că la cas de l'ași rugá prin o depeșă telegrafică, sĕ mĕ înlocuiască în Chartres; pentru-că a părăsí pe copilă murind, ar fi fost peste puterile mele. Către miedul nopții am sosit.

Hei! De când o vĕdusem pentru ultima oară, ea se schimbase foarte. Dar' sau că crisa trecuse, sau că bucuria de a mĕ vedè făcuse asupra-i o impresiune plăcută, ea se simțiá mai bine. Am binecuvêntat'o, cu gingășie i-am spus câteva cuvinte despre credință, speranță, apoi m'am aședat în chilia vecină, ca sĕ pot veni la cel mai mic semn.

Noaptea a fost liniștită, în diua următoare și mai liniștită. O parte a dimineții am petrecut'o lângă patul ei. Copila nu suferiá. Am avut amêndoi una din acelea lungi și intime conversări, în cari inimile se deschid și după care omul nu mai are nimic de dis, pentru-că a spus totul. Eu i-am dat s. deslegare, pe care ea a primit'o cu o așa mare credință, în cât eu am fost tare atins. De altcum despre moarte nici acum nu am vorbit nimic. Ea nu a pomenit despre ea, asemenea nici eu. Am observat că ea se cugetá la moarte, dar' pentru oficiul ce îndepliniam în jurul ei mie mi-a fost destul a-i deschide inima la iubirea lui Dumnedeu, a i-o umplè de credință, de putere, speranță și marinimositate și despre acest succes eu nu m'am îndoit. Erá un lucru, despre care eu ași fi voit, ca ea sĕ-mi vorbiască mai întâiu, acesta a fost s. cominecătură, dar' ea despre aceasta nu mi-a vorbit nimic; știam că ea, ca și mulți alți morboși, aveá o mare displăcere de a-se cuminecá în pat și fără de-a ajuná. Eu am făcut reschirul de a-i vorbí cel dintâiu: „Oh! nu, — îmi dise ea, — mai târdiu, când eu voiu putè merge la biserică.

Vai, eu știam prea bine, că acolo nu va mai merge nici odată. Dar' totuși cum sĕ insist? Eu nu voiam nici de cât sĕ-i ațiț închipuirea sa, și dacă ași fi avut mult timp liber eu ași mai fi așteptat, dar' eu trebuiam sĕ plec seara, trebuiá ca sĕ prevĕd o nouă crisă și plecând eu cum nu va fi ea tulburată, vĕdênd că vine un confesariu necunoscut. Nu știu ce curinte mi-a dat Dumnedeu pe buze, dar' ea împreunându-și cele două mânuțe, dise: „Oh! cum o doresc!“ Eu m'am dus și am adus în secret s. cuminecătură și numai buna sa mamă a asistat la aceasta ceremonie, ear' ea, micuța morboasă, se sculă și venì a se cuminecá la un mic altariu, care fù ridicat în chilia vecină. „Tata sĕ nu știe nimic despre aceasta“, 'mi dise ea. Tatăl sĕu erá un bun creștin, dar' erá simțitoriu din seamă afară și tare sdrobit prin moartea primei sale fiice, ea se temeá sĕ nu'l sdrobiască de tot. (Va urmă.)

Pentru paza regelui. (Bruxella, 25 Iuliu). În urma insultelor îndurate de regele pe stradele Bruxellei, guvernul a decis sĕ introducă noue disposiţiuni pentru paza regelui. Între altele s'a decis, sĕ se duplifice garda palatului. — Regele şi-a esprimat indignarea faţă cu demonstraţiunile recente, cu atât mai adins, că şí princesa Clementina a trebuit sĕ fie martoră la ele. — Cu toate acestea însĕ regele ştiind, că demonstraţiunile sunt îndreptate nu în contra persoanei sale, ci contra legei şcolare, — a făcut eri lungi preumblări pe strade, pe jos, fiind întimpinat pretutindenea cu însufleţite ovaţiuni din partea poporaţiunei.

Cestiunea armeană. (Constantinopol, 25 Iuliu.) Cestiunea armeană la tot casul va primí resolvare în viitoriul apropiat, şi anume spre mulţumirea puterilor intrevenitoare. Poarta e adecă decisă sĕ introducă în Armenia reforme în mĕsură satisfăcĕtoare şi sĕ denumiască de guvernor — dacă se vor învoi şí puterile — pe Sakir paşa. Intenţiunea aceasta a şi comunicat'o representanţilor, cari faţă cu persoana lui *Sakir* n'au nimic de objecţionat, dar' cer sĕ fie orientaţi în privinţa inviaţiunilor ce le va primí noul guvernor.

Sakir paşa e persoană bine vĕdută la curtea rusească. Cu puţin înainte de aceasta a fost ambasador la Petersburg.

Mişcările din Macedonia. (Constantinopol, 25 Iuliu.) Ştirile oficioase turceşti sosite din Salonic şi Üsküb confirmă, că cetele bulgare cari străbătuseră în Macedonia, au fost respinse de trupele turceşti înapoi preste graniţă. Poarta a recercat pe guvernul bulgar sĕ-'i deie mână de ajutoriu spre a împedecá trecerea cetelor în Macedonia.

*

Faţă cu aceasta ştire în câtva liniştitoare stă în flagrantă contradicere faptul, că ministrul de rĕsboiu al Turciei a chiămat sub arme o parte a trupelor de reservă din Asiamică, ca sĕ întăriască trupele europene şi sĕ supliniască lacunele acestora. *Pe malul mărei se mobilisează întreaga reservă.*

Recunoaşterea principelui Bulgariei. (Berlin, 25 Iuliu.) Raportorul din Sofia al lui „Kleines Journal" comunică necontrolabila, dar' pretutindinea respândită faimă, că *mergerea princesei Maria Luiza la Karlsbad stă în legătură cu cât mai curênda recunoaştere a principelui din partea Rusiei.*

Evenimentele din Bulgaria şi opiniunea României. (Timişoara, 26 Iuliu). „Magyar Hirlap" are de la corespondentul sĕu din Bucureşti raport despre opiniunea cercurilor politice din România faţă cu evenimentele bulgare. În acest raport se spune, că telegramele sosite la ministeriul de esterne al României, pre cum şí călĕtori bulgari presintă situaţiunea din Bulgaria în colori atât de mohorite, în cât în cercurile diplomatice din Bucureşti se vorbeşte mult despre o interventiune europeană.

Aceasta se accentuează mai ales de când a devenit lucru public, că turbulenţii antistambulovisti cu ocasiunea înmormĕntării lui Stambulov au sfĕrticat cununile trimise din partea împĕratului-rege *Francisc-Iosif*, a reginei *Victoria* şi cea trimisă de regele *Carol*.

Tot din acest raport reeasă, că *representanţii din Sofia ai puterilor străine au făcut deja luni demersuri cerênd a li-se dá satifacţiune pentru insultele îndurate.* (Despre aceasta organele dlui *Stoilov* tac tăcerea mortului).

Situaţiunea se priveşte a fí atât de serioasă, în cât se vorbeşte deja despre *o uniune personală română-bulgară*, prin ce cestiunea balcanică s'ar putè duce la resolvare normală.

În cercurile superioare ale armatei e lăţită faima, că *în curênd se va întruní un congres european, al cărui scop va fí sĕ delege pe România, ca sĕ între în Bulgaria şi cu armata sa sĕ facă ordine.*

Martiri români la băi.

Timişoara, 25 Iuliu n.

Ştim că martirului nostru Lucaci guvernul nu i-a dat permisiune a-şi vindecá sănĕtatea sdruncinată în cutare baie, de şí doi medici au constatat imperioasa necesitate.

Din corespondenţa ce urmează a „Gazetei poporului" din Bucureşti vedem, că „petrecerea românilor" din regatul Român în Băile Herculane e un adevĕrat martiriu. — Căci ce alta poţi dice despre draconicele mĕsuri aplicate faţă de supuşi străini, cand aceia vin sĕ-şi verse pungile în băile ungureşti, şi sĕ nu aibă nici voiă de a-şi ceti gazetele, cu cari dilnic sunt obicinuiţi. Dar' unde în lume se mai face asemenea enormitate!

Eată corespondenţa, care de altcum se vede că s'a scris ca rĕspuns la o scrisoare publicată în „Timpul", şi care o reprodusesem şi noi în Nrul 149.

„*Mehadia.* Şi eu mĕ întorc de la Mehadia, unde am stat patru sĕptĕmâni şi am multe plângeri contra acestor băi, odinioară atât de ospitaliere; aşi fi tăcut poate, fără reclama nemeritată a „Timpului".

De la Orşova, vexaţiunile încep. Vameşii unguri se poartă cu pasagerii tibniţi şi inofensivi cari merg la băi, ca şi cu Raţiu şi cu martirii de la Vaţ: ei scotocesc prin geamantane, doar' vor găsí scrieri iredentiste şi mie personal mi-a confiscat câteva nenorocite diare ce luasem sĕ cetesc în exilul de la Mehadia. Acest fapt s'a repetat şi cu alţi romăni. Chiar blajinul Univers este oropsit!

La Herkulesbad, absolut nici un diariu român afară de „Timpul" nu este ingăduit sĕ parvină. Aceasta e o adevĕrată tortură: sĕ fii la câţiva kilometri de ţară şi sĕ nu poţi, pacinic suferind, sĕ-'ţi ceteşti gazeta cu care eşti obicinuit, aceasta e o suferinţă deamnă de persecutorii fraţilor nostri transilvăneni şi bănăţeni.

Mai mult încă: se exercitează o supraveghiare incuisiţională asupra scrisorilor chiar, de teamă ca nu cumva sĕ se strecoare vre-o gazetă sub plicurile închise. Procedarea aceasta e odioasă şi nu e deamnă de un stat civilisat. Ungurii pot face ce vor la dînşii a casă, dar' ar trebuí sĕ stabiliască o deosebire între supuşii lor şi supuşii străini, cari vin sĕ se curarisască vremelniceşte la Mehadia.

Pretutindeni limba română este alungată, toate inscripţiunile româneşti au fost înlocuite cu înscripţiuni în franţuzeşte, şi în ce franţuzească! Am fi destul de rĕsbunaţi dacă s'ar reproduce aceste nostimade în gazetele parisiane.

Scumpetea merge crescênd: se dice, că întreprindĕtorii actuali au interes de a avè totdeauna câteva camere goale, pentru a nu fi obligaţi sĕ esecute o clausă din contract, care-'i îndatorează de a mai construí douĕ hoteluri.

În timpul administraţiunei Tartartzi nu erá electricitatea, dar' îmi aduc aminte, că în adevĕr toată lumea, şi românii în particular, erau foarte mulţumiţi şi petreceau de minune. Majoritatea compatrioţilor nostri mergeau la Mehadia numai ca sĕ se distreze şi toţi plecau încântaţi.

Astădi trebue sĕ fii absolut obligat de starea sănĕtăţei, ca sĕ te duci la Herkulesbad, şi numeri di cu di, ca sĕ scapi din acel local de mucenicie pentru un român. Nu e destul sĕ se cânte „Ardeleanca" la salon odată pe septĕmână; lasă că sutele de Csárdáş-uri dilnice îţi tae tot cheful, dar' un dans naţional, ori cât de scump inimei noastre, nu este de ajuns pentru a ne face sĕ uităm un întreg şir de vexaţiuni.

Administraţiunea ungurească, dacă nu-şi va schimbá purtarea faţă cu românii, cari deja merg în foarte mic numĕr la Mehadia, îi va goní şi pe acestia şi în scurt timp Herculesbad va ajunge în halul băilor de la-Elöpatak, Zizin şi Borsěc, unde compatrioţii nostri mergeau odinioară cu decimile de mii şi unde astădi cântă cucul. Nu ne vom plânge peste mĕsură, căci vor profitá băile de la Pucioasa, Govora şi Căciulata.

2. Sfĕrşind, nu-mi pot stăpâní indignarea, că guvernul conservator sufere, ca Ungurii sĕ împedece întrarea diarelor române chiar pentru călĕtorii ce merg la băi, pe când la noi „Pester Lloyd", „Egyetértés", „Magyarország" şi toate pamfletele ce ne înjură dilnic, vin fără nici o stânjinire.

Singurul punct în care mĕ unesc cu corespondentul „Timpului" e, când aduce laude binemeritate simpaticului Dr. Vuia; în adevĕr, că unica consolare am găsit'o în societatea amabilei DSale familie şi a părintelui Câmpeanu din Prigor. Ce pĕcat, că frumosul tablou al acestei agreabile companii, al naturei măestre şi al populaţiunei bănăţene din prejur sunt puse într'un cadru unguresc atât de displăcut nouĕ! *T.*"

„*Dreptatea*" a înfierat încă în anul trecut aceasta barbarie şi acum venim de nou a atrage atenţiunea guvernului asupra ridicolei ordinaţiuni, de a oprí pre pasagerii din alta ţeară de la hrana lor spirituală.

Faptul s'a denunţat şi administraţiei băilor, şi pre cât suntem noi informaţi, direcţiunea băilor Mehadiei va cere guvernului revocarea ordinaţiunei cel puţin pentru băi, unde nime nu vine de cât pentru a-şi căutá sănĕtatea şi pentru a scăpá de politica mistuitoare. Pe câtă vreme însĕ gazetele ne ţin în curent cu tot ce se petrece în lume, în ţeara ta, în oraşul tĕu, este absurd şi barbar de-aţi detrage cetirea lor. Băile în asemenea condiţiuni nu mai sunt nici loc de cură, nici de recreaţie.

Pre noi bănăţenii deosebit ne interesează băile noastre din Mehadia, de unde trăiesc bieţii grăniţeri ai neuitatului Doda; ne doare vĕdĕnd, cum prin nesocotinţa unor ministri decade dilnic primul stabiliment balnear din ţeară.

Cronică.

Timişoara, 26 Iuliu n.

La înmormĕntarea generalului Doda. Familia regretatului general Traian *Doda* a mai primit următoarea adresă de condolenţă:

Prea stimabilă Doamnă!

Societatea de lectură „*Petru Maior*" a tinerimei universitare române din *Budapesta*, deplânge întristată reposarea distinsului sĕu membru onorariu, a Escelenţei Sale General: *Traian Doda*.

Primiţi, vĕ rugăm, din acest sdrobitoriu incident adânc simţitele noastre condolenţe.

Sibiiu, 19 Iuliu n.

Pentru societatea „*Petru Maior*":

Ilariu Chendi m. p.,
student în filosofie.

Colonel rusesc ucis. Se telegrafează din *Varşovia*, că colonelul *Isikiewiz* a fost aflat mort în drum lângă comuna *Ierusov*. Comuna aceasta e situată chiar la frontiera rusoprusiană, din care causă se crede că colonelul a cădut victimă unor contrabandisti.

Mulţămită publică! Subscrisul în numele tinerimei şcolare vin prin aceasta a esprimá cea mai profundă mulţămită Spectatului Domn Emanuil Ungurean, advocat şi director de bancă în Timişoara, care a binevoit a doná pe seama bibliotecei noastre şcolare din Bucoveţ 17 esemplare de cărţi foarte instructive. Bucoveţ, 18 Iuliu 1895. Ioan *Surdu*, învĕţătoriu.

Himen. Colaboratorul nostru, traducĕtoriul „Cărţii durerii", Dl Iacob Afin Nicolescu şi Dşoara Maria Horejschy anunţă serbarea cununiei lor, ce se va face Duminecă în 11 August st. n. la 4 oare d. a. în biserica gr.-cat. din *Tuştea*. Sincerile noastre felicitări!

Telefon internaţional. Se projectează o linie telefonică de la *Budapesta* prin *Belgrad*, şi *Sofia* până la *Constantinopol*. Linia maghiaro-sêrbă va fi în curênd gata. Tot astfeliu de linii se mai projectează între *Berlin* şi *Bruxella*.

Mai nou.

Congresul naţionalităţilor şi guvernul.

„Alföld" din Arad, primeşte următoarea telegramă: „În causa congresului nationalităţilor convocat pe 10 August, guvernul ia mari mĕsuri preventive în secret. I-a venit la cunoştinţă, că românii voiesc a provocá în capitala maghiară demonstraţiuni mari în contra lor, ca apoi cu ştirea aceasta sĕ meargă la conferenţa imparlamentară internaţională, care are de gând, ca procsima conferenţă sĕ şi-o ţină la Budapesta. Românii voiesc sĕ zădărnicească aceasta, şi din causa asta ar voí sĕ deie capitalei un colorit barbar.

Serviţiul telegrafic

Budapesta, 26 Iuliu, 9 oare 45. m.

„Magyar Hirlap" are ştire din Bucureşti, că România sub protecţiunea triplei-alianţe şi a Angliei va merge cu armată în Bulgaria pentru restabilirea ordinei.

Ştirea aceasta — dice „Magyar Hirlap" — este confirmată de corespondentul esmis la Bucureşti a lui „Times" din Londra.

Posta Redacţiunei.

B. M. în Calbor. Nu se poate publicá. Cine vrea sĕ referze despre esamene ţinute în Maiu, referează în Maiu şi nu la sfîrşitul lui Iuliu!

I. M. în L. Nu corĕspunde pentru publicare.

Pompeiu D. în Ş. Nu se pot publicá laude aşa de grozav esagerate; — mai ales când sunt şi despre propria persoană a celui ce le scrie.

E. M. în Braşov. Foişoara se va publicá în curênd. Celelalte asemenea.

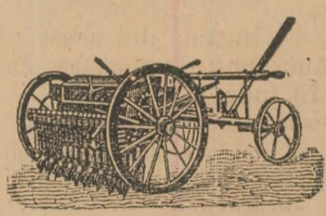
I. M. în Beba. Puţină pacienţă!

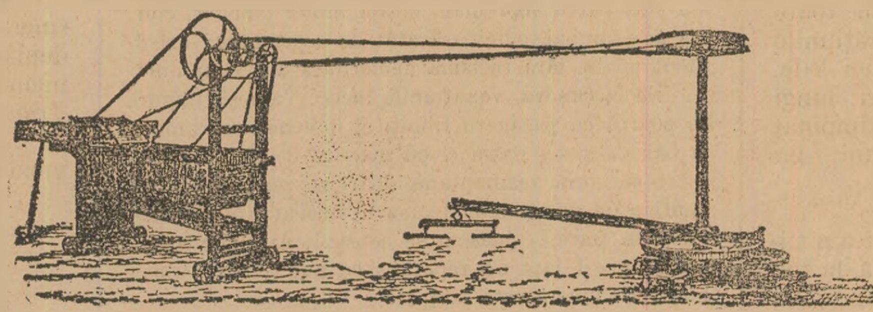
Comitetul pentru arangiarea înmormĕntărei ilustrului general **Traian Doda** esprimă şi pe aceasta cale cea mai profundă mulţămită tuturor corporaţiunilor, delegaţiunilor, singuraticilor şi întregului public, care prin participarea sa la înmormêntare a binevoit a dá marelui bărbat al naţiunei noastre ultimul onor.

În special esprimă comitetul adânca sa mulţămită tuturor locuitorilor din *Caransebes*, cari prin arborarea flamurelor negre şi prin îmbrăcarea în doliu a clădirilor a contribuit în mod deosebit la ridicarea tristului act.

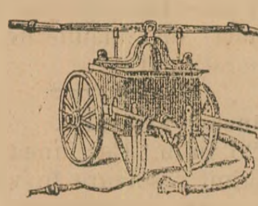
Comitetul arangiatoriu
din şedinţa sa ţinută la 20 Iuliu n. 1895.

Lista prețurilor franco.

Garanța cea mai deplină.

E. Grünbaum, Timișoara

suburbiul Iosefin, strada Hunyadi, vis-à-vis de casa comunală,

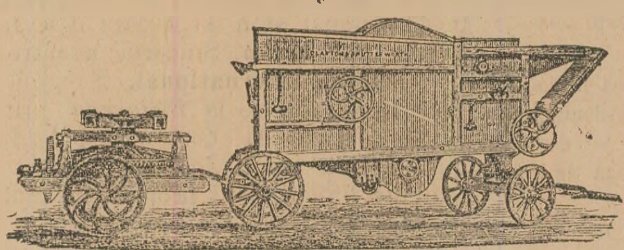
are onoare a recomândá, garantând pentru construcțiunea cea mai bună și pentru lucrarea cea mai perfectă, onor. public agronom firma sa, care vinde

Locomobile și mașine de vapor de trierat

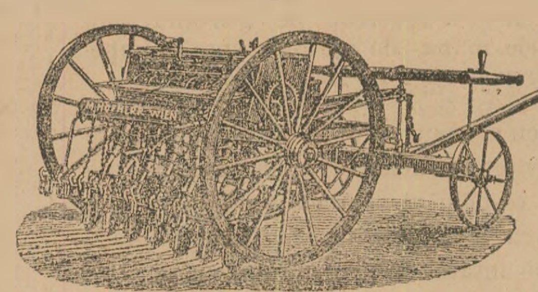
din probatele fabrice ale domnilor

Clayton & Schuttleworth, pre cum și de la Marschall Sons & Comp.

cu prețurile originale.

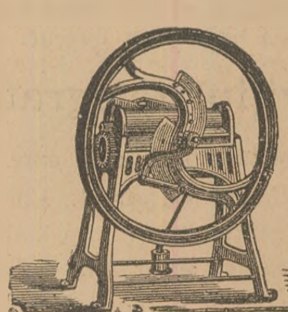
Mai departe recomândă bogatul sĕu deposit de

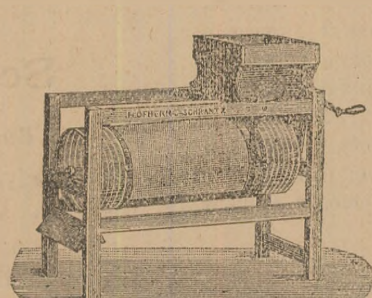
mașine de trierat și mașine cu cuie de despoiat

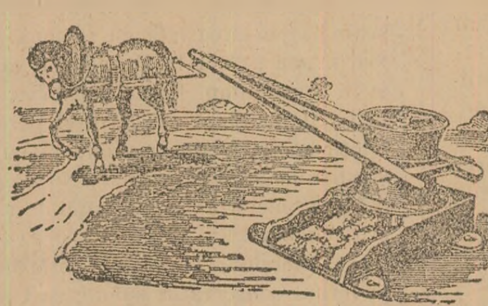
numai fabricate **originale** (imitațiuni mici) de Clayton & Schuttleworth, Hofherr & Schranz, Epple, Maiffarth, Krompach etc. sub deplină garanță, cu prețurile cele mai ieftine și cu modalitățile de plătire cele mai comode.

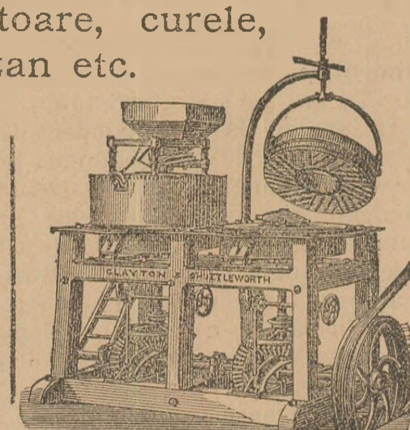
Aici se mai pot procurá prompt și ieftin

părți d'ale mașinelor în reservă, roate de locomobile, udătoare, curele, faurie de câmp, foi de faur, oleu de mașine, țevi de căzan etc.

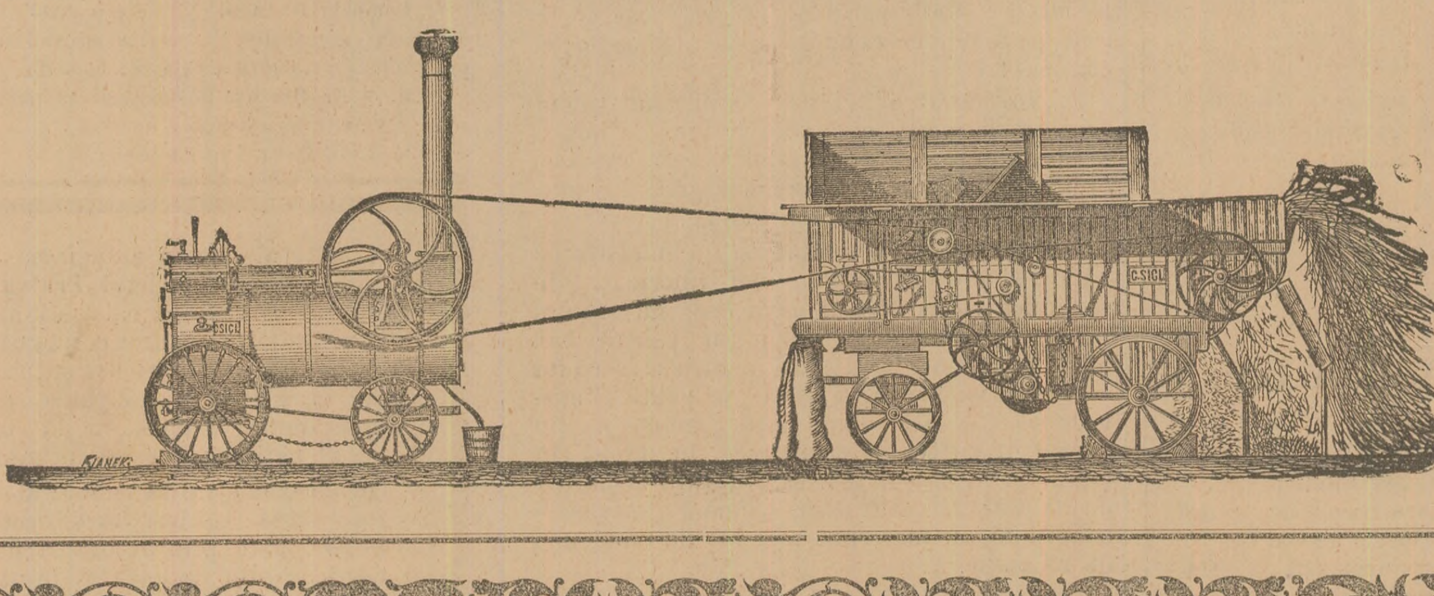
Afară de aceeaș se mai găsesc toate celelalte articole de seson, pre cum:

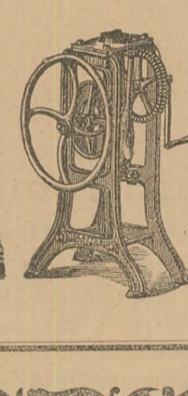
mașine de cosit, greble de fên, trieretoare, mori, curățitoare, apoi unelte pentru cultura pămêntului, mașine de sĕmĕnat în deposit.

Are atelier bine întocmit pentru reparaturi.

12—16

Lucru solid și ieftin.

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.